

Michał Grudecki

CHARAKTER PRAWNY ODPOWIEDZIALNOŚCI DYSCYPLINARNEJ FUNKCJONARIUSZY STRAŻY MARSZAŁKOWSKIEJ

Wprowadzenie

Dnia 26 stycznia 2018 r. została uchwalona ustawa o *Straży Marszałkowskiej*¹. Przyczyną, którą ustawodawca kierował się w przygotowaniu tego aktu normatywnego, stanowiło przekonanie o niedostatecznej pozycji ustrojowej oraz niewielkim zakresie kompetencji wskazanej formacji, co było wysoce niekorzystne w świetle „[...] rosnącego znaczenia jej zadań w zakresie ochrony Sejmu i Senatu, wynikającego ze wzrostu zagrożeń, w tym także zagrożeń terrorystycznych”². W uzasadnieniu do projektu ustawy zwrócono uwagę, że dotychczasowe regulacje dotyczące Straży Marszałkowskiej znajdujące się w liczącym trzy artykuły rozdziale 11 „Ochrona Sejmu i Senatu” ustawy z dnia 16 marca 2001 r. o *Biurze Ochrony Rządu*³ są niewystarczające przy wzięciu pod uwagę sytuacji zagrożenia Parlamentu i tym samym „[...] wskazują na konieczność wypracowania odpowiednich przepisów ustawowych kompleksowo regulujących status prawny Straży Marszałkowskiej jako specjalistycznej, uzbrojonej i umundurowanej formacji zapewniającej ochronę Sejmu i Senatu” (Uzasadnienie, 2). Podniesiono ponadto, ponieważ trafnie, że przepisy dotyczące się zadań oraz uprawnień Straży Marszałkowskiej bez istotnego związku zamieszczono w ustawie dotyczącej innej formacji o charakterze policyjnym. Straż Marszałkowska na mocy przepisów nowej ustawy miała zyskać charakter

DR MICHAŁ GRUDECKI, Instytut Nauk Prawnych, Wydział Prawa i Administracji, Uniwersytet Śląski; adres do korespondencji: ul. Bankowa 11b, 40-007 Katowice, Polska; e-mail: michal.grudecki@us.edu.pl; <https://orcid.org/0000-0002-5185-3770>

¹ Dz. U. z 2019 r., poz. 1940 z późn. zm. [dalej: s.m.].

² *Uzasadnienie do projektu ustawy o Straży Marszałkowskiej*. Druk 1971, VIII kadencja Sejmu, s. 1-18 [dalej: *Uzasadnienie*], s. 1-2.

³ Dz. U. z 2018 r., poz. 106.

służby mundurowej, na wzór Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego czy Centralnego Biura Antykorupcyjnego (Uzasadnienie, 3) [Grześków i Szymura 2019, 193, 203].

De lege lata Straż Marszałkowska jest podlegającą Marszałkowi Sejmu umundurowaną i uzbrojoną formacją wykonującą zadania w zakresie ochrony Sejmu i Senatu (art. 1 ust. 1 i 2 s.m.). W celu wykonywania szczegółowych zadań określonych w dalszych przepisach ustawodawca przyznał funkcjonariuszom Straży Marszałkowskiej szereg uprawnień, które wraz z formami działania spisane zostały w rozdziale 3 ustawy. Oczywistym jest fakt, że rozszerzenie zakresu kompetencji wiąże się każdorazowo ze zwiększeniem spoczywających na dysponentach kompetencji obowiązków. Nadużycie uprawnień lub niedopełnienie obowiązków rodzić może konsekwencje prawne. Jedną z takich konsekwencji jest odpowiedzialność dyscyplinarna, którą funkcjonariusz Straży Marszałkowskiej ponosi na mocy przepisów rozdziału 8 ustawy. Zasady ponoszenia tej odpowiedzialności wraz z grożącym katalogiem kar (upomnienie, nagana, ostrzeżenie o niepełnej przydatności do służby na zajmowanym stanowisku, wyznaczenie na niższe stanowisko służbowe, obniżenie stopnia Straży Marszałkowskiej, ostrzeżenie o niepełnej przydatności do służby, wydalenie ze służby) oraz przebiegiem postępowania dyscyplinarnego zostały zamieszczone w przepisach art. 100-140 s.m. Kary dyscyplinarne są jedynym środkiem reakcji na przewinienie dyscyplinarne przewidzianym w ustawie. Najsurowszą z grożących kar jest kara wydalenia ze służby. Orzeczenie kary wydalenia ze służby łączy się z koniecznością obligatoryjnego zwolnienia funkcjonariusza ze służby (art. 29 ust. 1 pkt 3 s.m.).

Celem artykułu jest rekonstrukcja charakteru prawnego tego rodzaju odpowiedzialności z uwzględnieniem charakteru omawianej formacji, a także standardów konstytucyjnych i międzynarodowych. Jest to o tyle istotne, że przed uchwaleniem s.m. funkcjonariusze tej służby nie podlegali odpowiedzialności dyscyplinarnej na mocy przepisów ustawy o *Biurze Ochrony Rządu*. Żaden przepis rozdziału 11 tej nieobowiązującej obecnie ustawy nie przewidywał odesłania do rozdziału 9, który regulował zasady ponoszenia odpowiedzialności dyscyplinarnej funkcjonariuszy BOR. Ustawowa regulacja odpowiedzialności dyscyplinarnej funkcjonariuszy Straży Marszałkowskim jest więc rozwiązaniem nowym, wartym szczególowej analizy.

Biorąc pod uwagę fakt, że Straż Marszałkowska jest służbą mundurową, a zatem przez hierarchiczne podporządkowanie i zwiększony stopień wymaganej dyscypliny oraz panującą tradycję różni się swoim charakterem od innych zawodów, w których występuje odpowiedzialność dyscyplinarna⁴, należy postawić hipotezę, że odpowiedzialność funkcjonariuszy Straży Marszałkowskiej uregulowana w art. 100-140 s.m. jest dyscyplinarną wyłącznie z intytulacji rozdziału, a w rzeczywistości posiada charakter odpowiedzialności służbowej. Odpowiedzialnością służbową można nazwać odpowiedzialność represyjną zbliżoną do dyscyplinarnej, aczkolwiek różniącą się od niej wymierzaniem sankcji przez przełożonego zamiast przez tzw. sąd braci.

1. Zakres pojęciowy odpowiedzialności dyscyplinarnej (uzasadnienie wyboru metody badawczej)

Prima facie może budzić kontrowersje wybór metody badawczej, polegającej na oparciu się w głównej mierze o schemat opracowany przez karnistów z Uniwersytetu Śląskiego [Bek, Hanc, Jaworska-Wieloch, i in. 2019, 250], zgodnie z którym za trzy dystynktywne cechy odpowiedzialności dyscyplinarnej przyjąć trzeba – z pewnym zmianami: 1) wymierzanie jej przez tzw. sąd braci, a więc przedstawicieli tego samego zawodu bądź społeczności, w skład którego wchodzi nie tylko osoby wyżej w hierarchii, lecz także o tej samej pozycji zawodowej; 2) ponoszenie jej wyłącznie w przypadkach naruszenia zasad wykonywania zawodu (służby), jego norm etycznych lub przyjętego sposobu postępowania; 3) możliwość orzeczenia kary pozbawienia prawa wykonywania zawodu/wydalenia ze służby.

⁴ „Zdaniem Trybunału Konstytucyjnego, w kwestii organów prowadzących postępowanie dyscyplinarne nie sposób umieszczać w jednej kategorii służb mundurowych oraz przedstawicieli innych zawodów. Sprzeciwiają się temu odmienne deontologie poszczególnych zawodów, inne podstawy nawiązania stosunków pracy, cele i zadania im przypisane, a zwłaszcza stopień ochrony interesu publicznego, jaki poszczególne zawody realizują. Orzekanie kar dyscyplinarnych przez przełożonych dyscyplinarnych służb mundurowych będących przełożonymi służbowymi jest zasadą i tradycją, która wynika ze szczególnej podstawy pełnienia służby przez funkcjonariuszy”. Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 2 września 2008 r., sygn. akt K 35/06, Lex nr 425886.

Schemat został opracowany w trakcie seminariów naukowych Katedry Prawa Karnego i Kryminologii Wydziału Prawa i Administracji UŚ poświęconych problematyce odpowiedzialności dyscyplinarnej, które odbywały się w latach 2016-2018. Przyjęto wówczas, że „[...] pozwala najpełniej uchwycić specyfikę odpowiedzialności dyscyplinarnej i wypracować jej ogólne «parametry»” [tamże, 12]. Wyniki prowadzonych na jego podstawie badań zostały opublikowane w przeszłości m.in. w cytowanej monografii. Analizie został poddany również charakter prawny odpowiedzialności dyscyplinarnej notariuszy [Grudecki 2018]. Posłużenie się schematem pozwala dogłębniej ustalić prawdziwą istotę odpowiedzialności dyscyplinarnej, nie uznając za taką w sposób automatyczny każdego rodzaju odpowiedzialności represyjnej, wyłącznie nazwanej przez ustawodawcę odpowiedzialnością dyscyplinarną [Bek, Hanc, Jaworska-Wieloch, i in. 2019, 10].

W celu opracowania powyższego schematu, a w zasadzie kryteriów pozwalających na odróżnienie odpowiedzialności dyscyplinarnej od innych rodzajów odpowiedzialności, autorzy posłużyli się powszechnymi w prawnoznawstwie metodami badawczymi: analizą formalno-dogmatyczną przepisów prawa, analizą literatury (*literature search*) oraz analizą orzecznictwa (*case study*) – w tym wyroków Sądu Najwyższego, Trybunału Konstytucyjnego oraz sądów międzynarodowych [tamże, 11]. Nie ma potrzeby ponawiać tego procesu w sytuacji, w której nie sposób znaleźć argumentów falsyfikujących postawione przez autorów tezy.

Dodatkowo w piśmiennictwie i orzecznictwie można znaleźć wypowiedzi, które być może nie wprost, lecz pośrednio aprobują poczynione ustalenia. Zdaniem M. Zubika i M. Wiącka [Zubik i Wiącek 2007, 70] odpowiedzialność dyscyplinarna: 1) powołana jest w celu zapewnienia przestrzegania reguł w pewnej grupie społecznej (analogicznie – pkt 2 schematu); 2) służy eliminacji z grupy społecznej osoby, która przestała spełniać warunki niezbędne do wykonywania zawodu (analogicznie – pkt 2 schematu); 3) służy zapewnieniu jurysdykcyjnej niezależności danej organizacji bądź instytucji (analogicznie – pkt 1 schematu).

M. Zubik i A. Wiącek podnoszą jednak, że cechy te nie muszą wystąpić łącznie, aby można było mówić o odpowiedzialności dyscyplinarnej [tamże]. Jeśli jednak zaakceptujemy ten pogląd, to pod zakresem pojęciowym odpowiedzialności dyscyplinarnej rozumieć będziemy

znacznie różniące się od siebie rodzaje odpowiedzialności represyjnej. Fakt ten zauważa P. Skuczyński, pisząc o odpowiedzialności dyscyplinarnej *sensu proprio*. Jego zdaniem ten rodzaj odpowiedzialności m.in. cechują: 1) nadzorowanie wykonywania zawodu lub sprawowania określonej funkcji przez osoby pełniące funkcje publiczne, które muszą cieszyć się zaufaniem publicznym (analogicznie – pkt 2 schematu); 2) orzekanie przez osoby, które są przedstawicielami tego samego zawodu i co do zasady posiadają równy status (analogicznie – pkt 1 schematu) [Skuczyński 2008, 8-9].

Zdaniem P. Skuczyńskiego odpowiedzialnością dyscyplinarną *sensu largo* jest odpowiedzialność pracownicza [tamże, 8]. P. Skuczyński trafnie wskazuje, że „[...] podział na odpowiedzialność *sensu largo* oraz *sensu proprio* ma raczej charakter rekonstrukcji pewnych modeli, które siłą rzeczy upraszczają skomplikowany i różnorodny obraz powołanych do życia przez prawodawcę instytucji odpowiedzialności dyscyplinarnej, co jednak w żadnym stopniu nie umniejsza ich wartości poznawczej. Dzięki nim bowiem ten skomplikowany i różnorodny obraz można opisać i zrozumieć, a w konsekwencji także poddać krytyce” [tamże, 9-10]. Tak samo należy skonkludować odnośnie do odróżniania odpowiedzialności dyscyplinarnej od innego rodzaju odpowiedzialności represyjnej (*quasi*-dyscyplinarnej oraz służbowej) na podstawie wyżej wskazanego schematu, czemu poświęcony jest niniejszy artykuł.

Jak wskazują D. Bek i in., „[...] prawo dyscyplinarne (w przeciwieństwie do odpowiedzialności służbowej) jest przejawem autonomii i samorządności określonych grup zawodowych i społecznych [...]” [Bek, Hanc, Jaworska-Wieloch, i in. 2019, 10]. Samorządności tej nie zapewnia takie ukształtowanie zasad odpowiedzialności dyscyplinarnej, które nie pozwoli autonomicznej wspólnoty na samooczyszczenie się z jednostek niezapewniających prawidłowego wypełniania jej funkcji oraz obniżających poziom zaufania do niej pośród członków społeczeństwa. Samorządność nie występuje także wtedy, gdy w skład organu dyscyplinarnego nie wchodzi chociażby częściowo członkowie wspólnoty, którzy są równi w niej pozycją z obwinionym. Jeżeli organem orzekającym dyscyplinarnie będzie przełożony, to czym odpowiedzialność ta będzie się różnić od odpowiedzialności pracowniczej, na podstawie której pracodawca karze za naruszenia przepisów porządkowych obowiązujących pracownika [Skuczyński 2008, 8]. Powierzenie orzekania w ramach odpowiedzialności dyscyplinarnej

przełożonym służbowym powoduje jej przekształcenie w rodzaj odpowiedzialności służbowej czy pracowniczej [Bek, Hanc, Jaworska-Wieloch, i in. 2019, 252].

Aby potwierdzić bądź sfalsyfikować postawioną pod koniec punktu 1 hipotezę, a więc zbadać spełnienie przesłanek schematu, należy udzielić odpowiedzi na kilka pytań. Przede wszystkim trzeba rozważyć istotę, cel, funkcje omawianej odpowiedzialności funkcjonariuszy Straży Marszałkowskiej, a także wskazać jej źródła. Dzięki temu możliwe będzie uzyskanie odpowiedzi na pytanie, czy jest ona ponoszona wyłącznie w przypadkach naruszenia zasad wykonywania zawodu (służby), jego norm etycznych lub przyjętego sposobu postępowania. Analiza organów orzekających na podstawie przepisów rozdziału 8 s.m. pozwoli stwierdzić czy odpowiedzialność ta wymierzana jest przez „sąd braci”, a zbadanie katalogu kar – czy występuje możliwość usunięcia naruszydca porządku wspólnoty z jej szeregow. Wartość dodaną będzie stanowić ustalenie, jakie instytucje prawa karnego materialnego przejęte zostały przez ustawę tak, aby w jak największym stopniu umożliwiły realizację celu stawianego przez opisaną w rozdziale 8 odpowiedzialność oraz czy konieczne jest sięganie po analogię. Istotne jest bowiem przesądzenie czy rozwiązania przewidziane przez ustawodawcę zapewniają należyty standard konstytucyjny i międzynarodowy w zakresie odpowiedzialności dyscyplinarnej, głównie w zakresie funkcji gwarancyjnej.

2. Istota, cel, funkcje i źródła odpowiedzialności dyscyplinarnej funkcjonariuszy Straży Marszałkowskiej

Istotę odpowiedzialności dyscyplinarnej wskazują normy art. 100 i 101 ust. 1 s.m. Na ich podstawie odpowiedzialność taką ponosi funkcjonariusz Straży Marszałkowskiej za popełnione przestępstwo lub wykroczenie, a także za naruszenie dyscypliny służbowej. W służbach mundurowych, do których niewątpliwie zalicza się Straż Marszałkowska, szczególnie ważne jest podporządkowanie się przełożonym i rzetelne, posłuszne wypełnianie rozkazów [tamże, 75]. Stąd też celem omawianej odpowiedzialności jest zapewnienie prawidłowego wykonywania czynności służbowych – przestrzegania dyscypliny służbowej, a więc właściwego realizowania ustawowych zadań poruczonych Straży Marszałkowskiej. Należy zauważyć, że s.m. nie

definiuje, czym jest dyscyplina służbowa, wyszczególniając jedynie sposoby jej naruszenia. Można jednak zaaprobować tezę R. Giętkowskiego, że na podstawie tego typu przepisów z różnych pragmatyk służbowych, za dyscyplinę służbową powinno się uznawać wykonywanie „[...] obowiązków wynikających z przepisów prawa oraz rozkazów i poleceń wydanych przez przełożonych, zgodnych z ich treścią, na podporządkowaniu się tym przepisom oraz rozkazom i poleceniom” [Giętkowski 2013, 53]. Zdaje się też, że – analogicznie do Policji – odpowiedzialność dyscyplinarna funkcjonariuszy Straży Marszałkowskiej ma na celu ochronę dobrego imienia reprezentantów tego zawodu [Bek, Hanc, Jaworska-Wieloch, i in. 2019, 92]. Nie można bowiem nie doceniać szczególnej roli Straży Marszałkowskiej, która chroni w trakcie obrad reprezentantów Narodu, a więc ma styczność z najwyższą władzą. Stąd też jej funkcjonariusze powinni cieszyć się szczególnymi przywilejami oraz zachowywać godnie, aby nie szkodzić wizerunkowi owej wyjątkowej formacji. Potrzeba dbania o dobre imię służby stanowi generalnie jedną z cech charakterystycznych odpowiedzialności dyscyplinarnej [tamże, 243]. Jak wskazuje Trybunał Konstytucyjny, podstawą odpowiedzialności dyscyplinarnej są zawsze czyny godzące w dobro danej służby⁵. Mundur – niezależnie od formacji, która go nosi – ma budzić w społeczeństwie szacunek. Zachowanie naganne, naruszające dyscyplinę służbową hańbi mundur i naraża całą formację na utratę tego szacunku, wymaganego dla właściwej realizacji jej zadań. Dlatego niezbędna jest odpowiedzialność dyscyplinarna, również w stosunku do funkcjonariuszy Straży Marszałkowskiej. Argument potwierdzający tę tezę znaleźć można w art. 120 ust. 2 pkt 1 s.m., na mocy którego postępowania dyscyplinarne nie można wszczynać, jeżeli funkcjonariusz Straży Marszałkowskiej wystąpi pisemnie o niezwłoczne zwolnienie ze służby. Jeżeli „niepożądany element” usunie się sam, społeczność nie ma już potrzeby „samooczyszczenia”.

Powyższe cele realizowane są głównie za pomocą dwóch funkcji – prewencyjnej oraz represyjnej. Możliwość poniesienia surowych konsekwencji w drodze odpowiedzialności dyscyplinarnej ma zasadniczo odstraszać funkcjonariuszy Straży Marszałkowskiej od popełniania przestępstw i wykroczeń oraz dokonywania naruszeń dyscypliny służbowej. Ich doznanie

⁵ Orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego z dnia 9 listopada 1993 r., sygn. akt K 11/93, Legalis nr 10185.

zaś stanowi pewną dozę represji za niepożądane w ramach tej formacji zachowanie. Wszak przykładowo wyznaczenie na niższe stanowisko służbowe wiąże się ze zmniejszeniem uposażenia, zaś orzeczenie kary nagany bądź surowszych skutkuje zmniejszeniem albo nawet utratą nagrody rocznej. Represja w postaci kar dyscyplinarnych w mniejszym stopniu jest odpłatą za popełniony czyn – bardziej ma skłaniać funkcjonariuszy Straży Marszałkowskiej do odpowiedniego postępowania bądź eliminować niepożądane jednostki z ich grona, co cechuje sankcje w prawie dyscyplinarnym *in genere* [tamże, 289].

Fakt, że struktura przewinienia dyscyplinarnego na gruncie s.m. cechuje się dość znacznym stopniem określoności świadczy również o tym, że realizowana jest należycie funkcja gwarancyjna. Dzięki niej funkcjonariusz Straży Marszałkowskiej wie, za jakie czyny może podlegać odpowiedzialności dyscyplinarnej, jakie organy będą orzekać w jego sprawie i jakie kary mogą zostać na niego nałożone.

Odpowiedzialność dyscyplinarna funkcjonariuszy Straży Marszałkowskiej swoje źródło czerpie z czterdziestu przepisów rozdziału 8 ustawy zatytułowanego „Odpowiedzialność dyscyplinarna”. Dodatkowo, zgodnie z delegacją ustawową w art. 140 s.m., Prezes Rady Ministrów, po zasięgnięciu opinii Szefa Kancelarii Sejmu, określa, w drodze rozporządzenia, szczegółowy tryb wykonywania czynności związanych z postępowaniem dyscyplinarnym w stosunku do funkcjonariuszy Straży Marszałkowskiej, w tym obiegu dokumentów związanych z postępowaniem dyscyplinarnym, prostowania błędów pisarskich i rachunkowych oraz innych oczywistych omyłek, oraz określa wzory postanowień i innych dokumentów sporządzanych w postępowaniu dyscyplinarnym, mając na względzie sprawność prowadzonego postępowania⁶.

W przeciwieństwie do przyjętych za modelowe w stosunku do służb mundurowych przepisów regulujących odpowiedzialność dyscyplinarną policjantów⁷, s.m. nie przewiduje wydania zasad etyki zawodowej, cho-

⁶ Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 2018 r. w sprawie szczegółowego trybu wykonywania czynności związanych z postępowaniem dyscyplinarnym w stosunku do funkcjonariuszy Straży Marszałkowskiej, Dz. U. z 2019 r., poz. 54.

⁷ Zob. zarządzenie nr 805 Komendanta Głównego Policji z 31 grudnia 2003 r. w sprawie „Zasad etyki zawodowej policjanta”, Dz. Urz. KGP z 2004 r., poz. 1.3, wydane na podstawie

ciaż pojęciem tym się posługuje m.in. w rocie ślubowania [tamże, 91]. Funkcjonariusz Straży Marszałkowskiej zobowiązuje się m.in. strzec honoru i dobrego imienia służby, a także przestrzegać zasad dyscypliny służbowej i zasad etyki zawodowej. Również na mocy art. 67 ust. 11 pkt 1 s.m. Szef Kancelarii Sejmu obniża wysokość dodatku specjalnego przed upływem sześciomiesięcznego okresu, na który został ustalony, jeżeli funkcjonariusz naruszył zasady etyki zawodowej. Brak stworzenia kodeksu zasad etyki zawodowej poczytać można za wadę omawianej ustawy z perspektywy zadośćuczynienia funkcji gwarancyjnej, która powinna być realizowana w ramach odpowiedzialności dyscyplinarnej. Jest to również pewna odrębność w stosunku do innych ustaw przewidujących ten typ odpowiedzialności, wszak natura odpowiedzialności dyscyplinarnej uniemożliwia całkowite jej oparcie o przepisy prawa, ponieważ ważną rolę odgrywają reguły etyczne, które zgodnie z zauważalną obecnie tendencją podlegają kodyfikacji w ramach danych społeczności [tamże, 257-59]. Taka kodyfikacja zapewnia gwarancje płynące z zasady *nullum delictum sine lege* [tamże, 284]. Uzupełniającym źródłem wiedzy o zasadach etycznych panujących pośród funkcjonariuszy Straży Marszałkowskiej może być zatem wyłącznie wspomniana rota składanego ślubowania [tamże, 279].

3. Organy postępowania dyscyplinarnego

Zgodnie z s.m. organami postępowania dyscyplinarnego są: przełożony dyscyplinarny, wyższy przełożony dyscyplinarny oraz rzecznik dyscyplinarny. Postępowanie dyscyplinarne jest więc dwuinstancyjne, a środek odwoławczy ma charakter dewolutywny (art. 131 s.m.), co należy ocenić pozytywnie z perspektywy realizacji zasady bezstronności [Grzymisławska-Cybulska 2016, 53-54]. Przełożonym dyscyplinarnym w stosunku do funkcjonariuszy Straży Marszałkowskiej jest Komendant Straży Marszałkowskiej (art. 117 ust. 1 s.m.). Funkcję tę w stosunku do Komendanta Straży Marszałkowskiej i jego zastępców pełni zaś Szef Kancelarii Sejmu (art. 117 ust. 2 s.m.). Wyższym przełożonym dyscyplinarnym w stosunku do orzeczeń wydanych przez Komendanta Straży Marszałkowskiej

art. 7 ust. 1 pkt 7 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji, Dz. U. z 2021 r., poz. 1882 [dalej: u.p.].

jest Szef Kancelarii Sejmu, a w stosunku do orzeczeń wydanych w I instancji przez Szefa Kancelarii Sejmu – Marszałek Sejmu (art. 131 ust. 3 s.m.). Rzecznika dyscyplinarnego wyznacza natomiast Szef Kancelarii Sejmu na wniosek Komendanta Straży Marszałkowskiej na okres 4 lat spośród funkcjonariuszy służby stałej (art. 122 ust. 1 s.m.).

Co ciekawe, Szef Kancelarii Sejmu zdaje się pełnić rolę w postępowaniu dyscyplinarnym niezależnie od tego, czy orzeka w II instancji jako wyższy przełożony dyscyplinarny, czy w I instancji orzekając w postępowaniu wobec Komendanta Straży Marszałkowskiej. Na mocy normy art. 126 ust. 2 s.m. może on bowiem przedłużyć termin prowadzenia czynności dowodowych każdego postępowania na czas oznaczony powyżej dwóch miesięcy, jak również dzięki regulacji art. 126 ust. 3 s.m. w drodze postanowienia zawiesić postępowanie dyscyplinarne z powodu zaistnienia długotrwałej przeszkody uniemożliwiającej prowadzenie postępowania. Szef Kancelarii Sejmu informuje również sąd lub prokuratora o wyniku postępowania, jeżeli zostało ono wszczęte na ich wniosek (art. 104 ust. 1 s.m.).

Szef Kancelarii Sejmu orzeka także w pierwszej instancji w stosunku do funkcjonariuszy Straży Marszałkowskiej wówczas, gdy zachodzi konieczność orzeczenia kary wyznaczenia na niższe stanowisko służbowe bądź kary wydalenia ze służby. Tylko Szef Kancelarii Sejmu jest mianowicie władny do przenoszenia oraz zwalniania ze stanowiska funkcjonariusza Straży Marszałkowskiej (art. 22 ust. 1 s.m.)⁸. Jego rola w postępowaniu dyscyplinarnym jest więc szczególna.

Na podstawie art. 135 s.m. od orzeczenia oraz postanowienia kończącego postępowanie dyscyplinarne funkcjonariuszowi Straży Marszałkowskiej przysługuje prawo wniesienia skargi do sądu administracyjnego. Identyczna regulacja znajduje się w art. 138 u.p. W przeciwieństwie do pragmatyki policyjnej (art. 135m), ustawa o Straży Marszałkowskiej nie przewiduje istnienia komisji do zbadania zaskarżonego orzeczenia jako organu

⁸ Tezę tę potwierdza brzmienie art. 130 ust. 7 s.m.: „Jeżeli przełożony dyscyplinarny uzna, że należy wymierzyć karę dyscyplinarną, do której wymierzenia nie jest uprawniony, wniosek w tej sprawie wraz z aktami postępowania przesyła Szefowi Kancelarii Sejmu” oraz art. 130 ust. 8 s.m. *in principio*: „W przypadku zamiaru wymierzenia kary wydalenia ze służby w Straży Marszałkowskiej Szef Kancelarii Sejmu, przed wydaniem orzeczenia dyscyplinarnego, wzywa obwinionego w celu wysłuchania go”.

postępowania dyscyplinarnego. Wojewódzki sąd administracyjny kontroluje zgodność z prawem przeprowadzonego postępowania dyscyplinarnego i wydanego orzeczenia [Kozielewicz 2016, 18]. Zgodnie z art. 173 § 1 i 2 ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. *Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi*⁹ od wydanego przez wojewódzki sąd administracyjny wyroku lub postanowienia kończącego postępowanie w sprawie przysługuje stronie m.in. skarga kasacyjna do Naczelnego Sądu Administracyjnego. Na podstawie art. 174 p.p.s.a. skargę kasacyjną można złożyć wówczas, gdy w sprawie wystąpiło naruszenie prawa materialnego przez błędną jego wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie albo naruszenie przepisów postępowania, jeżeli uchybienie to mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy. Możliwość wniesienia skargi do sądu administracyjnego, a następnie prawo złożenia skargi kasacyjnej do Naczelnego Sądu Administracyjnego czyni w pełni zadość zasadzie prawa do sądu, wypływającej m.in. z art. 6 ust. 1 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności z dnia 4 listopada 1950 r.¹⁰ czy z art. 45 ust. 1 i art. 77 ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.¹¹ Jak wskazują K. Dudka i M. Mościcka-Podstawka odnośnie do identycznej regulacji z pragmatyki policyjnej, sąd administracyjny jest właściwym organem do kontroli sądowej, gdyż sprawa dyscyplinarna funkcjonariusza służby mundurowej należy do kategorii spraw z zakresu kontroli działalności administracji publicznej [Dudka i Mościcka-Podstawka 2016, 78]. Zdaniem autorek ten model kontroli spełnia należycie standard prawa do sądu, gwarantując możliwość uchylenia orzeczenia oraz prawo do obrony [tamże, 88]. Należy się przychylić do ich stwierdzenia, zgodnie z którym „[...] ochrona prawna w tym postępowaniu jest rzeczywista i efektywna” [tamże].

⁹ Dz. U. z 2019 r., poz. 2325 [dalej: p.p.s.a.].

¹⁰ Dz. U. z 1993 r., Nr 61, poz. 284.

¹¹ Dz. U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm. [dalej: Konstytucja RP]; por. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 4 marca 2008 r., sygn. akt SK 3/07, Lex nr 348165; wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 17 listopada 2009 r., sygn. akt SK 64/08, Lex nr 527571.

4. Konstrukcja przewinienia dyscyplinarnego funkcjonariuszy Straży Marszałkowskiej

Przewinieniem dyscyplinarnym w myśl art. 100 i 101 s.m. jest czyn funkcjonariusza Straży Marszałkowskiej, będący przestępstwem czy wykroczeniem lub stanowiący naruszenie dyscypliny służbowej. Należy się zastanowić, czy każde przestępstwo lub wykroczenie popełnione przez funkcjonariusza Straży Marszałkowskiej może stanowić przewinienie dyscyplinarne, czy tylko to, które zostało popełnione w związku z pełnieniem służby. Zdaniem R. Giętkowskiego, „racjonalne jest karanie dyscyplinarne tylko za te przestępstwa i wykroczenia, które mają bezpośredni związek z funkcjonowaniem danej organizacji lub bezpośrednio przekładają się na dobre imię organizacji lub związanego z nim środowiska zawodowego [...]” [Giętkowski 2013, 94]. Teza ta nie znajduje jednak zastosowania na gruncie omawianej ustawy. Norma z art. 100 s.m. wprost wskazuje, że popełnienie jakiegokolwiek przestępstwa lub wykroczenia rodzi odpowiedzialność dyscyplinarną. Jest to tzw. zasada zawierania, zgodnie z którą popełnienie każdego wykroczenia czy przestępstwa stanowi przewinienie dyscyplinarne niezależnie od tego, czy to przestępstwo lub wykroczenie jest jednocześnie naruszeniem dyscypliny służbowej, a więc w jakiś sposób ze służbą powiązane [Korzeniewska-Lasota 2014, 76-79]. Argument uzasadniający ten sąd można znaleźć w art. 101 ust. 1 s.m., zgodnie z którym funkcjonariusz Straży podlega odpowiedzialności dyscyplinarnej również za naruszenie dyscypliny służbowej. Dodatkowo w art. 102 s.m. ustawodawca posługuje się zwrotem „w tym naruszenie dyscypliny służbowej”. Naruszenie dyscypliny służbowej jest więc drugą, poza popełnieniem przestępstwa lub wykroczenia, przesłanką ponoszenia omawianej odpowiedzialności. Oznacza to, że zakres odpowiedzialności dyscyplinarnej jest bardzo szeroki, a funkcjonariusz Straży Marszałkowskiej winien być człowiekiem cechującym się nieskazitelnym charakterem, gdyż nawet nieumyślne wykroczenie drogowe może skutkować ponoszeniem przez niego konsekwencji dyscyplinarnych.

Katalog naruszeń dyscypliny służbowej zawarty w art. 101 ust. 2 s.m. jest katalogiem zamkniętym w przeciwieństwie do stawianej za modelową

regulacji u.p.¹² Sposób określenia przewinienia dyscyplinarnego w s.m. należy ocenić bardzo pozytywnie. Mając na względzie ustalenia dokonane przez D. Bek i in., taka metoda praktycznie nie występuje na gruncie ustaw kształtujących odpowiedzialność dyscyplinarną. Podkreślają oni, że stosunkowo rzadko stosowane jest już nawet rozwiązanie polegające na zamieszczeniu mniej precyzyjnej definicji przewinienia wraz z katalogiem wyłącznie przykładowych naruszeń dyscypliny; ustawodawca posłużył się nim m.in. w u.p. [Bek, Hanc, Jaworska-Wieloch, i in. 2019, 278]. Ustawodawca kreując odpowiedzialność dyscyplinarną funkcjonariuszy Straży Marszałkowskiej uczynił zasadzie *nullum delictum sine lege* aż nadto zadość, biorąc pod uwagę, że na podstawie orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego przyjmuje się, iż ustawa powinna przynajmniej w ogólności opisywać istotę przewinienia dyscyplinarnego [tamże, 282]. Można oczywiście podnieść, że niektóre z enumeratywnie wyliczonych naruszeń dyscypliny służbowej mają charakter nieostry – jako przykład niech posłuży „postępowanie przełożonego w sposób przyczyniający się do rozluźnienia dyscypliny służbowej”. Warto jednak zwrócić uwagę na słowa Trybunału Konstytucyjnego, zdaniem którego „mimo konstytucyjnego wymagania wyrażonego w art. 42 ust. 1 ustawy zasadniczej, nauka prawa karnego akceptuje «niedoskonałość» typizacji przestępstw, formułując postulat maksymalnej określoności. Powszechne jest jednak przekonanie, że nawet w opisie czynów zabronionych pod groźbą kary nie da się uniknąć elementów ocennych i odsyłania do znamion pozaustawowych czynu. Skoro ten sposób unormowania jest dopuszczalny, w niezbędnym zakresie, na gruncie prawa karnego, tym bardziej należy uznać swobodę ustawodawcy przy kształtowaniu opisu strony przedmiotowej deliktu dyscyplinarnego”¹³. Charakter przewinienia dyscyplinarnego *in genere* jako czynu uchybiającemu godności zawodu czy też służby nie pozwala na jego dokładne określenie, czyniącego w pełni zadość zasadzie wyrażonej m.in. w art. 42 ust. 1 Konstytucji RP¹⁴. Godną aprobaty jest

¹² Art. 132 ust. 3 u.p. wymienia wyłącznie przykłady naruszeń dyscypliny służbowej.

¹³ Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 11 września 2001 r., sygn. akt SK 17/00, Lex nr 49153.

¹⁴ „Korzystanie ze zwrotów nieostrych w prawie dyscyplinarnym usprawiedliwione jest specyfiką tej gałęzi prawa. Drobiazgowa charakterystyka nieetycznych, niegodnych i niehonorowych zachowań byłaby nie tylko trudna technicznie, ale też niecelowa. [...]

konkluzja R. Giętkowskiego, którego zdaniem nieustanny kontakt członków danej grupy zawodowej/służbowej z organizacją, do której przynależą powoduje, że znają oni wiążące je normy i tym samym są w stanie ustalić katalog czynów, który podpada pod przewinienia dyscyplinarne [Giętkowski 2013, 192].

Oczywiście, aby funkcjonariusz mógł ponosić odpowiedzialność dyscyplinarną za popełnione przestępstwo lub wykroczenie, fakt ten musi zostać stwierdzony prawomocnym wyrokiem sądu karnego. Do tego momentu postępowanie dyscyplinarne nie może zostać wszczęte, chyba że czyn jednocześnie wyczerpuje znamię naruszenia dyscypliny służbowej. Odpowiedzialność dyscyplinarna ponoszona jako swego rodzaju skutek odpowiedzialności karnej stanowi dodatkową dolegliwość, jednak w pełni uzasadnioną charakterem służby, w której członkostwa podejmuje się funkcjonariusz Straży Marszałkowskiej dobrowolnie. Ze względu na odmienny charakter wchodzących w skład odpowiedzialności represyjnej (odpowiedzialności karnej *sensu largissimo*) odpowiedzialności karnej *sensu largo* i odpowiedzialności dyscyplinarnej, nie można mówić o naruszeniu zasady *ne bis in idem*, do której poszanowania ustawodawca jest zobowiązany m.in. na podstawie art. 2 Konstytucji RP czy art. 14 pkt 7 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych¹⁵. Biorąc pod uwagę fakt, że funkcjonariusze Straży Marszałkowskiej ponoszą odpowiedzialność dyscyplinarną za każde przestępstwo i wykroczenie, nie można jednoznacznie stwierdzić, iż na gruncie omawianej ustawy „[...] wskazane porządki ponoszenia odpowiedzialności za własne zachowania są względem siebie niezależne” [Bek, Hanc, Jaworska-Wieloch, i in. 2019, 301]. Należy podkreślić, że organ dyscyplinarny jest związany wyrokiem sądu karnego i nie może przyjąć odmiennych od niego ustaleń faktycznych [tamże, 305].

Zasada ujmowana jako *nullum delictum sine lege* może być rozumiana jako określoność o obniżonych, charakterystycznych dla prawa dyscyplinarnego standardach. [...] W przypadku odpowiedzialności dyscyplinarnej precyzja typizacji czynów zabronionych musiałaby osłabić podstawowe zadanie tej gałęzi prawa, za które dość powszechnie uważa się ochronę należytego poziomu osób sprawujących funkcje określone w poszczególnych regulacjach” [Bek, Hanc, Jaworska-Wieloch, i in. 2019, 285-86].

¹⁵ Dz. U. z 1977 r., Nr 38, poz. 167; wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 8 października 2002 r., sygn. akt K 36/00, Lex nr 56627.

Na zakończenie tej części rozważań warto dodać, że funkcjonariusze Straży Marszałkowskiej ponoszą odpowiedzialność dyscyplinarną za naruszenie dyscypliny służbowej, które nie w każdym przypadku może wypełniać znamiona przestępstwa lub wykroczenia, bądź też nie zawsze musi cechować się wyższym niż znikomy stopniem społecznej szkodliwości, aby móc zostać uznane za przestępstwo. Dotyczyć się to będzie przykładowo typu z art. 231 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. *Kodeks karny*¹⁶. Adekwatna jest więc na gruncie omawianej ustawy uwaga P. Kardasa, zdaniem którego „[...] zasadnicza różnica między przewinieniem dyscyplinarnym a przestępstwem sprowadza się do odmienności w zawartości bezprawia” [Kardas 2010, 94]¹⁷. Oznacza to, że odpowiedzialność dyscyplinarna funkcjonariusza Straży Marszałkowskiej może stanowić przedpole w stosunku do odpowiedzialności karnej zarówno w przypadku zachowań wypełniających znamiona typu z art. 231 k.k., jak i innych typów, które nie przekraczają znikomego stopnia społecznej szkodliwości i tym samym nie są przestępstwami. Zawsze pozostaje bowiem możliwość ponoszenia odpowiedzialności dyscyplinarnej za naruszenie dyscypliny służbowej. Wskazuje na to dość enigmatyczne uzasadnienie projektu ustawy: „Odpowiedzialności dyscyplinarnej podlegać będzie także naruszenie dyscypliny służbowej. Przepisy te odnoszą się także do sytuacji, w której możliwe jest odstępianie przez sąd, ze względu na znikomą szkodliwość społeczną czynu, od ukarania funkcjonariusza, ale celowym jest ukaranie dyscyplinarne i sąd nakazuje wymierzenie takiej kary” (Uzasadnienie, 16).

5. Analogia na gruncie rozdziału 8 ustawy o Straży Marszałkowskiej

Ustawa nie zawiera bezpośredniego odesłania do części ogólnej k.k., w szczególności do zasad ponoszenia odpowiedzialności karnej. W rozdziale 8 s.m. ustawodawca nie umieścił żadnych okoliczności wyłączających

¹⁶ Dz. U. z 2020 r., poz. 1444 [dalej: k.k.]. Funkcjonariusz Straży Marszałkowskiej jest funkcjonariuszem publicznym, ponieważ Straż Marszałkowska jest organem powołanym do ochrony bezpieczeństwa publicznego. Ograniczony zasięg jej działania nie zmienia faktu, że chronione przez nią dobra są dobrami publicznymi. Por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 września 1982 r., sygn. akt IV KR 178/82, Lex nr 22532.

¹⁷ Zob. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 9 czerwca 2010 r., sygn. akt SK 52/08, Lex nr 583781.

bezprawność czy winę, wprowadzając wyłącznie definicję zawinionego przewinienia dyscyplinarnego i regulując odpowiedzialność za współdziałanie. Rażąco niesprawiedliwą byłaby jednak odmowa funkcjonariuszom Straży Marszałkowskiej powoływania się na okoliczności wyłączające byt przewinienia dyscyplinarnego w drodze analogii do uregulowań k.k. Nie można przecież zaprzeczyć, że zasada trafnej represji obowiązuje także na gruncie postępowań dyscyplinarnych jako opartych na zasadzie winy¹⁸. Zgodnie z zasadą trafnej represji ten tylko, kto popełnił przestępstwo (wykroczenie czy przewinienie dyscyplinarne) powinien ponieść odpowiedzialność w postaci przewidzianych prawem środków [Woźniewski 2015, 425-26]. *Expressis verbis* zasadę tę wyraża przepis art. 119 ust. 2 pkt 1 s.m. Trudno sobie wyobrazić, aby mogła ona zostać zrealizowana bez uwzględnienia w postępowaniu dyscyplinarnym w drodze analogii naczelnych reguł prawa karnego materialnego¹⁹.

Wydaje się więc, że można dopuścić posługiwanie się analogią na korzyść obwinionego w stosunku do nieuregulowanych w s.m. zagadnień, a więc katalogu okoliczności wyłączających bezprawność i winę, czy regulacji dotyczących czasu i miejsca popełnienia deliktu dyscyplinarnego [Giętkowski 2013, 253, 255], jak i również zasady *lex mitior agit* z art. 4 k.k. Trudno przecież sobie wyobrazić, aby – przykładowo – do odpowiedzialności dyscyplinarnej za utratę służbowej broni palnej pociągnięty został funkcjonariusz, zmuszony do oddania broni przez terrorystę, celującego w niego z pistoletu (stan wyższej konieczności) czy znajdujący się w chwili czynu w stanie niepoczytalności. W przypadku odpowiedzialności dyscyplinarnej stosowanie analogii w sposób odpowiedni, nie automatycznie i bezrefleksyjnie, jest koniecznością, bez której nie da się zrealizować zasady trafnej represji karnej oraz zasad, z której wspomniana zasada się wywodzi – określoności i domniemania niewinności (art. 42 ust. 1 i 2 Konstytucji RP) [Czarnecki 2017, 112].

Z analogii nie można skorzystać wówczas, gdy jej zastosowanie spowoduje pogorszenie sytuacji obwinionego. W związku z tym nie jest dopuszczalne sięganie po regulacje z art. 2, art. 12 czy art. 91 k.k. Również

¹⁸ Postępowanie dyscyplinarne funkcjonariuszy Straży Marszałkowskiej, zgodnie z art. 102 s.m., jest bez wątpienia oparte na zasadzie winy.

¹⁹ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 listopada 2003 r., sygn. akt SNO 67/03, Lex nr 471880.

sięgnięcie w drodze analogii po regulacje zawarte w k.k. dotyczące form stadialnych jest niedopuszczalne, ponieważ w oczywisty sposób poszerzają one zakres kryminalizacji na przedpole naruszenia dobra prawnego.

Podsumowanie

Dokonana analiza przepisów rozdziału 8 s.m. prowadzi do wniosku, że odpowiedzialność w niej opisana nie spełnia – w zależności od interpretacji – jednej bądź dwóch z trzech dystynktywnych cech odpowiedzialności dyscyplinarnej wyróżnionych przez D. Bek i in. w swojej monografii. Odpowiedzialności dyscyplinarnej na gruncie s.m. nie cechuje występowanie elementu „sądu braci” i to z dwóch powodów. Po pierwsze, postępowanie dyscyplinarne funkcjonariuszy Straży Marszałkowskiej, podobnie jak postępowanie dyscyplinarne policjantów, ma charakter tzw. postępowania gabinetowego, ponieważ prowadzone jest jednoosobowo przez przełożonego dyscyplinarne i rzecznika dyscyplinarne [Bek, Hanc, Jaworska-Wieloch, i in. 2019, 92]. Oznacza to, że negatywne konsekwencje naruszenia dyscypliny służbowej wymierzane są przez przełożonych w hierarchii służbowej, a nie przez „równych” obwinionemu kolegów, co cechować powinno ów specyficzny sąd [tamże]. Po drugie, nie wszystkie organy biorące udział w postępowaniu są nawet „braćmi” – funkcjonariuszami Straży Marszałkowskiej, chociażby wyższymi stopniem. Rolę wyższego przełożonego dyscyplinarne pełni SzeF Kancelarii Sejmu bądź Marszałek Sejmu, a więc podmioty w ogóle niezwiązane ze służbą mundurową. Fakt sądenia w postępowaniu dyscyplinarnym przez przełożonego, od którego jako zwierzchnika w hierarchii służbowej funkcjonariusz jest zależny, jest krytykowany, ponieważ nie zapewnia należytej gwarancji [Grzymińska-Cebula 2016, 44]. Rozpatrywanie sprawy przez organ składający się, chociażby częściowo, z równych pozycją obwinionemu członków wspólnoty, od których w żaden sposób nie jest on zależny, gwarantuje taką bezstronność w dużo wyższym stopniu. Nie można zatem zrównywać pod zakresem pojęciowym odpowiedzialności dyscyplinarnej dwóch tak różniących się od siebie ze względu na status organu orzekającego porządków. Oceny tej nie zmienia fakt, że to charakterystyczne dla służb mundurowych rozwiązanie zostało uznane za zgodne z Konstytucją RP, m.in. ze względu

na otwartą drogę do sądu²⁰. Odpowiedzialność określona w rozdziale 8 s.m. odpowiedzialnością dyscyplinarną jest w związku z tym wyłącznie z nazwy, podobnie jak odpowiedzialność policjantów [Bek, Hanc, Jaworska-Wieloch, i in. 2019, 278].

Prima facie odpowiedzialność ukształtowana w rozdziale 8 s.m. tylko częściowo spełnia drugi ze stawianych we wprowadzeniu wymogów. Połowicznie grozi ona bowiem za zachowanie naruszające dyscyplinę służby. Poza tymi przypadkami funkcjonariusz Straży Marszałkowskiej może ją także ponieść za popełnione przestępstwo lub wykroczenie, które nie w każdym przypadku stanowi naruszenie dyscypliny służbowej. Można jednak uznać, że ustawodawca, nakładając na funkcjonariuszy Straży Marszałkowskiej wymóg nieskazitelnego charakteru i nakazując tym samym unikania popełniania jakichkolwiek przestępstw czy wykroczeń, kreuje tym samym tak surowe zasady postępowania, które winny obowiązywać każdego członka Straży. W związku z tym odpowiedzialność dyscyplinarną ponoszą oni nadal wyłącznie za zachowanie naruszające przyjęte w ich społeczności reguły postępowania, także wtedy, gdy popełniają przestępstwo lub wykroczenie.

Omawiana odpowiedzialność spełnia w całości ostatnią z trzech cech dystynktywnych odróżniających odpowiedzialność dyscyplinarną od innych rodzajów odpowiedzialności. Przepis art. 105 pkt 7 s.m. przewiduje karę wydalenia funkcjonariusza ze służby. Jej orzeczenie wiąże się ze zwolnieniem ze Straży Marszałkowskiej, a więc oczyszczeniem tej formacji z niepożądanego elementu, godzącego w jej dobre imię.

Biorąc pod uwagę powyższe ustalenia, odpowiedzialność opisana w rozdziale 8 s.m. zalicza się zatem, jak wiele odpowiedzialności (nazwanych dyscyplinarnymi) z innych ustaw regulujących zasady funkcjonowania poszczególnych służb mundurowych, do odpowiedzialności służbowych, wyłącznie *quasi*-dyscyplinarnych.

PIŚMIENNICTWO

Bek, Dominika, Jakub Hanc, Anna Jaworska-Wieloch, i in. 2019. *Odpowiedzialność dyscyplinarna w systemie polskiego prawa represyjnego. Analiza aspektów*

²⁰ Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 2 września 2008 r., sygn. akt K 35/06, Lex nr 425886.

- materialnoprawnych na przykładzie wybranych pragmatyk zawodowych.* Warszawa: Wydawnictwo Poltext.
- Czarnecki, Paweł. 2017. „Stosowanie kodeksu karnego w postępowaniach dyscyplinarnych.” *Państwo i Prawo* 860, nr 10:100-13.
- Dudka, Katarzyna, i Magdalena Mościcka-Podstawka. 2016. „Sądowa kontrola orzeczeń dyscyplinarnych w sprawach dotyczących służb mundurowych.” W *Postępowania odwoławcze w sprawach dyscyplinarnych w służbach mundurowych. VI seminarium prawnicze z cyklu «Odpowiedzialność dyscyplinarna w służbach mundurowych»*, red. Piotr Józwiak, Wiesław Kozielowicz, i Krzysztof Opaliński, 64-89. Piła: Wydawnictwo Szkoły Policji w Pile.
- Giętkowski, Radosław. 2013. *Odpowiedzialność dyscyplinarna w prawie polskim.* Gdańsk: Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego.
- Grudecki, Michał. 2018. „Wybrane materialnoprawne aspekty odpowiedzialności dyscyplinarnej notariuszy.” *Rejent* 330, nr 10:73-101.
- Grześków, Małgorzata, i Mateusz Szymura. 2019. „Straż Marszałkowska jako służba zmilitaryzowana. Geneza formacji i wybrane aspekty prawne.” *Przegląd Sejmowy* 154, nr 5:192-205.
- Grzymisławska-Cybulska, Maria. 2016. „Bezstronność odwoławczych postępowań dyscyplinarnych w służbach mundurowych.” W *Postępowania odwoławcze w sprawach dyscyplinarnych w służbach mundurowych. VI seminarium prawnicze z cyklu «Odpowiedzialność dyscyplinarna w służbach mundurowych»*, red. Piotr Józwiak, Wiesław Kozielowicz, i Krzysztof Opaliński, 39-54. Piła: Wydawnictwo Szkoły Policji w Pile.
- Kardas, Piotr. 2010. „Przewinienie dyscyplinarne o charakterze ciągłym.” *Rejent* 20 [numer specjalny marzec], 88-128.
- Korzeniewska-Lasota, Anna. 2014. „Zbieg odpowiedzialności dyscyplinarnej z odpowiedzialnością za wykroczenia w służbach mundurowych.” W *Zbieg odpowiedzialności dyscyplinarnej z innego rodzaju odpowiedzialnością o charakterze represyjnym w służbach mundurowych. IV seminarium prawnicze z cyklu «Odpowiedzialność dyscyplinarna w służbach mundurowych»*, red. Piotr Józwiak, i Krzysztof Opaliński, 74-83. Piła: Wydawnictwo Szkoły Policji w Pile.
- Kozielowicz, Wiesław. 2016. „Kontrola kasacyjna postępowania dyscyplinarnego w służbach mundurowych.” W *Postępowania odwoławcze w sprawach dyscyplinarnych w służbach mundurowych. VI seminarium prawnicze z cyklu «Odpowiedzialność dyscyplinarna w służbach mundurowych»*, red. Piotr Józwiak, Wiesław Kozielowicz, i Krzysztof Opaliński, 13-20. Piła: Wydawnictwo Szkoły Policji w Pile.

- Skuczyński, Paweł. 2008. „Granice odpowiedzialności dyscyplinarnej.” W *Odpowiedzialność dyscyplinarna studentów. Podstawy, procedura i orzecznictwo w sprawach studentów Uniwersytetu Warszawskiego 2000-2005*, red. Paweł Skuczyński, i Piotr Zawadzki, 7-13. Warszawa: Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego.
- Woźniewski, Krzysztof. 2015. „Zasada trafnej reakcji karnej – art. 2 § 1 pkt 1 k.p.k. po nowelizacji z dnia 27 września 2013 roku.” *Gdańskie Studia Prawnicze* XXXIII, 425-34.
- Zubik, Marek, i Marcin Wiącek. 2007. „O spornych zagadnieniach z zakresu odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów Trybunału Konstytucyjnego – polemika.” *Przegląd Sejmowy* 80, nr 3:69-84.

Charakter prawny odpowiedzialności dyscyplinarnej funkcjonariuszy Straży Marszałkowskiej

Abstrakt

Niniejszy artykuł poświęcony jest badaniom nad charakterem prawnym odpowiedzialności dyscyplinarnej funkcjonariuszy Straży Marszałkowskiej. Autor dokonuje analizy, czy odpowiedzialność kreowana przez przepisy rozdziału 8 ustawy *o Straży Marszałkowskiej* wykazuje wszystkie cechy odpowiedzialności dyscyplinarnej, czy może zostać uznana za odpowiedzialność służbową (*quasi-dyscyplinarną*). Ocena ta zostanie dokonana w oparciu o schemat opracowany przez karnistów z Uniwersytetu Śląskiego. Na jego podstawie za cechy charakterystyczne odpowiedzialności dyscyplinarnej należy uznać: 1) wymierzanie jej przez tzw. sąd braci; 2) ponoszenie jej wyłącznie w przypadkach naruszenia zasad wykonywania zawodu (służby), jego norm etycznych lub przyjętego sposobu postępowania; 3) możliwość orzeczenia kary wydalenia z zawodu. Zostaną ponadto wskazane istota, cel i funkcje omawianej odpowiedzialności. W dalszej części artykułu Autor bada, w jakim stopniu odpowiedzialność dyscyplinarna funkcjonariuszy Straży Marszałkowskiej spełnia wymogi stawiane tego rodzaju odpowiedzialności przez normy prawa krajowego oraz międzynarodowego prawa publicznego. Analizy tej dokonuje z perspektywy funkcji gwarancyjnej oraz zasady prawa do sądu. Ocenia również sposób skonstruowania przewinienia dyscyplinarnego oraz zabiera głos na temat konieczności stosowania analogii na gruncie rozdziału 8 ustawy *o Straży Marszałkowskiej*.

Słowa kluczowe: prawo dyscyplinarne, odpowiedzialność służbowa, odpowiedzialność dyscyplinarna, Straż Marszałkowska

Legal Nature of the Disciplinary Liability of the Marshal Guard Officers

Abstract

This article is devoted to research on the legal nature of disciplinary liability of officers of the Marshal's Guard. The Author analyzes whether the liability created by the provisions of Chapter 8 of the Marshal's Guard Act shows all the features of disciplinary liability, or whether it can be considered official (*quasi-disciplinary*) liability. This assessment will be made on the basis of a scheme developed by criminal law scholars from the University of Silesia. On its basis, the following are the characteristics of disciplinary liability: 1) the court of the brothers; 2) paying it only in cases of violation of the rules of practicing the profession (service), its ethical standards or the adopted procedure; 3) the possibility of imposing a penalty of expulsion from the profession. Moreover, the essence, purpose and functions of the discussed responsibility will be indicated. Later in the article, the Author examines the extent to which the disciplinary liability of the Marshal's Guard officers meets the requirements set for this type of liability by the norms of national and international public law. This analysis is carried out from the perspective of the guarantee function and the principle of the right to a fair trial. He also evaluates the method of constructing a disciplinary offense and speaks about the necessity to apply analogy under Chapter 8 of the Marshal's Guard Act.

Keywords: disciplinary law, official liability, disciplinary liability, Marshal's Guard

Information about Author: DR. MICHAŁ GRUDECKI, Institute of Law, Faculty of Law and Administration, University of Silesia; correspondence address: ul. Bankowa 11b, 40-007 Katowice, Poland; e-mail: michal.grudecki@us.edu.pl; <https://orcid.org/0000-0002-5185-3770>